

Pædagogik i en flydende verden

- om de pædagogiske grundvilkår for stimulering af de mindste børns kommunikative kompetencer

Ole Henrik Hansen

ph.d. stipendiat

ohh@dpu.dk

april 2011

Sprogprojekt på DPU for dagplejere og dagplejepædagoger

Tema for undervisning	Underviser	
Hvad er pædagogik?	Stig Broström	C
Hvad er sprogpædagogik?	Ole Henrik Hansen	C
Hjernen del 1: Sådan lærer hjernen	Ole Henrik Hansen	A
Hjernen del 2: Sproget som biologisk potentiale	Ole Henrik Hansen	A
Moderne og postmoderne udviklingspsykologi	Ole Henrik Hansen	A
At lære sprog: Tilegnelse eller deltagelse?	Anders Skriver Jensen	A
Sprogpædagogik i et kritisk perspektiv	Anders Skriver Jensen	A
Den gode sprogpædagogik - opsamling	Stig Broström	A

Kurset blev anset for at være:

- Vellykket
- Særdeles relevant for arbejdet
- Stort personligt udbytte
- For stort tekstmateriale
- Særligt det neurobiologiske perspektiv blev anset for relevant

BLANK FACE

Trevarthen, C. (1980). The Foundations of Intersubjectivity: Development of Interpersonal and Cooperative Understanding in Infants. In D. R. Olson (Ed.), *The Social Foundations of Language and Thought Essays in Honor of Jerome S. Bruner*. New York: W. W. Norton & Company.

Postmoderne opvækstvilkår

Tidligere delte børn skæbne med forældre og lokalsamfund og blev til i lyset af forældre og lokalsamfunds værdier og fortællinger

Nu deler de i højere grad skæbne med pædagoger og offentlige institutioner

Ansvaret er stadig forældrenes, men forpligtelsen er pædagogernes.

Bagvedliggende politiske tiltag

- Programme for International Student Assessment
- Fælles mål - en statslig bestræbelse på at kunne regulere hvad der undervises i
- Nationale kanonlister, indholdsbestemmelser
- En styrket evalueringskultur, en statslig mulighed for kontrol, der giver mulighed for at teste om de centrale bestemmelser om indhold, også opnås
- Læreplaner i daginstitutioner, et statsligt forsøg på i højere grad at målrette den menneskelige eksistens mod foruddefinerede mål
- Den nye folkeskolelov – 0. klasse
- Ændret fagsammensætning i pædagoguddannelsen

Det har medført

Pædagogik - før

Omsorg

Leg

Udvikling

Læring er en social aktivitet

Kreativitet , udforskning og skabertrang

Antitestning

Humanistisk baggrund

Pædagogik - Nu

Edu-care

Leg og læring

Læring

Læring er individuel

Kanonlister og læreplaner

Kompetencetestning

Globalisering som baggrund

FORMEL LINGVISTISK SPROGFORSTÅELSE

LITERACITET

VERBAL SPROG

GESTIK OG KROPSLIGHED

SOCIO-LINGVISTISK SPROGFORSTÅELSE

GESTIK OG KROPSLIGHED

VERBAL SPROG

LITERACITET

Ord refererer til objekter

=

HEST

HEST

Menneskelige intentioner,
kommunikeret intersubjektivt,
referer til relationen - ikke til ord
“Role reversal imitation”

HEST

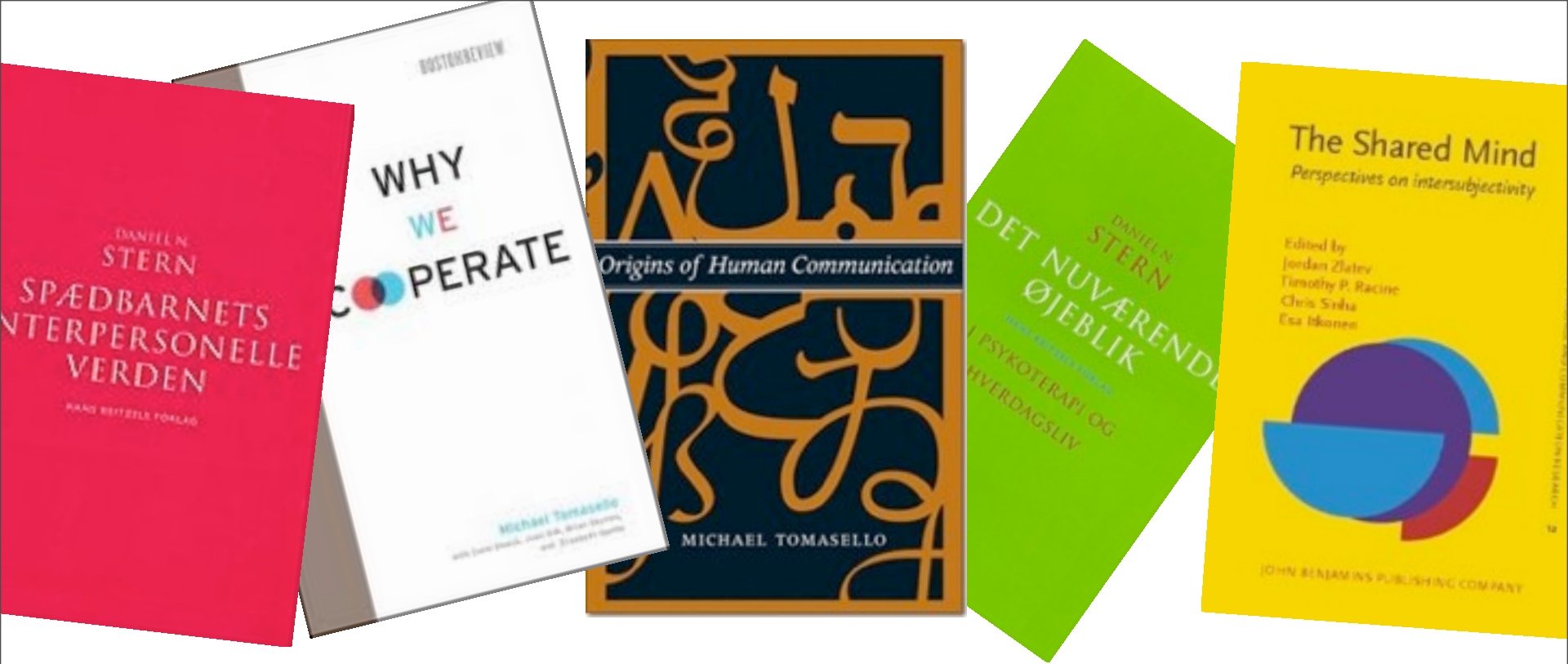

Det bygger på -

- et interaktionelt sprogsyn
ved **Michael Tomasello**
f. 1950

“Drop something in front of a two-year-old, and she's likely to pick it up for you. This is not a learned behavior” (Tomasello, 2007)

Gennem observationer af de mindste børn, påviser Tomasello, at børn er naturligt og unikt —cooperative - sociale.

Dette sprogsyn repræsenterer et
skifte fra en ...

kultur – hvor læring er *uafhængig af
omgivelserne*, =**indlæring** - intellektuel

... **til**

... en alternativ model – hvor læring opstår i
forholdet mellem barnet og omgivelserne
=**læring** - interaktionel

Teoretisk ramme

- Evolutions psykologi
- Posthumanistisk psykologi
- Socio-lingvistik
- Neuro-biologi

Michael Tomasello,
Teori om “Usage based
language acquisition”

Tomasello, M. (1999). *The cultural origins of human cognition*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Tomasello, M. (2003). *Constructing a language*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Tomasello, M. (2008). *Origins of human communication*. Cambridge, MA: MIT Press.

FRA HABILIS TIL SAPIENS

Homo Habilis
2,2 to 1,6 million years b.c.

Homo Erectus
2 to 0,4 million years b.c.

Homo Sapiens
500.000 to 200.000 years
b.c.

Homo Sapiens
Neandertalensis
200.000 to 30.000 years
b.c.

Homo Sapiens Sapiens
I 30.000 till present time

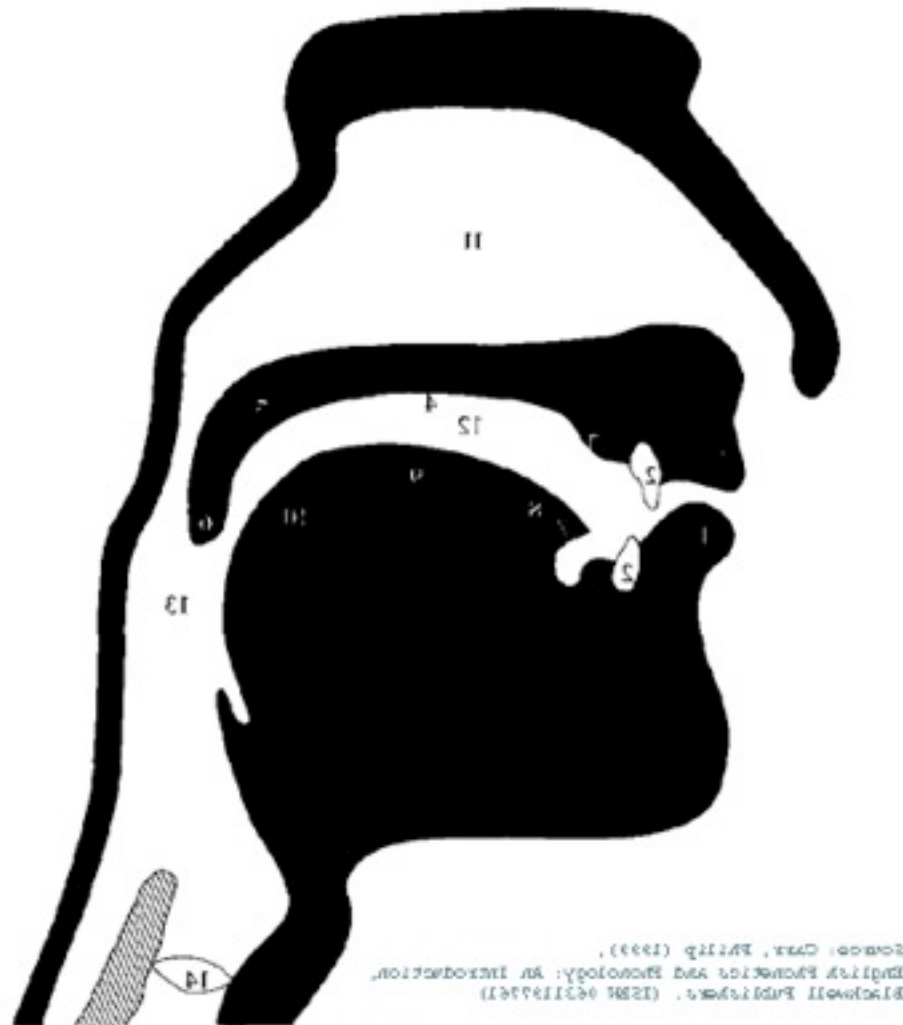
Den

Kompetent

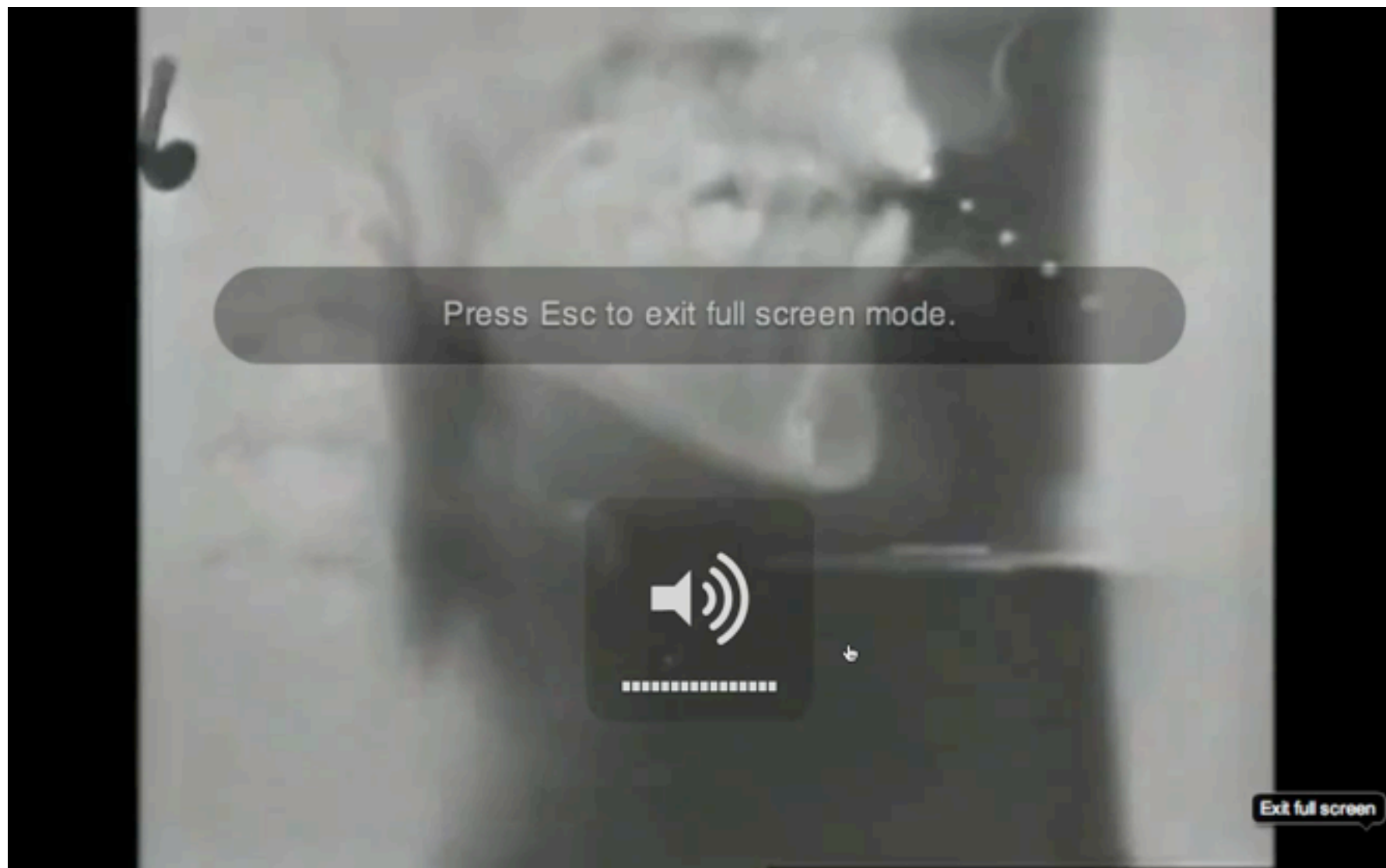
Den

intelligente

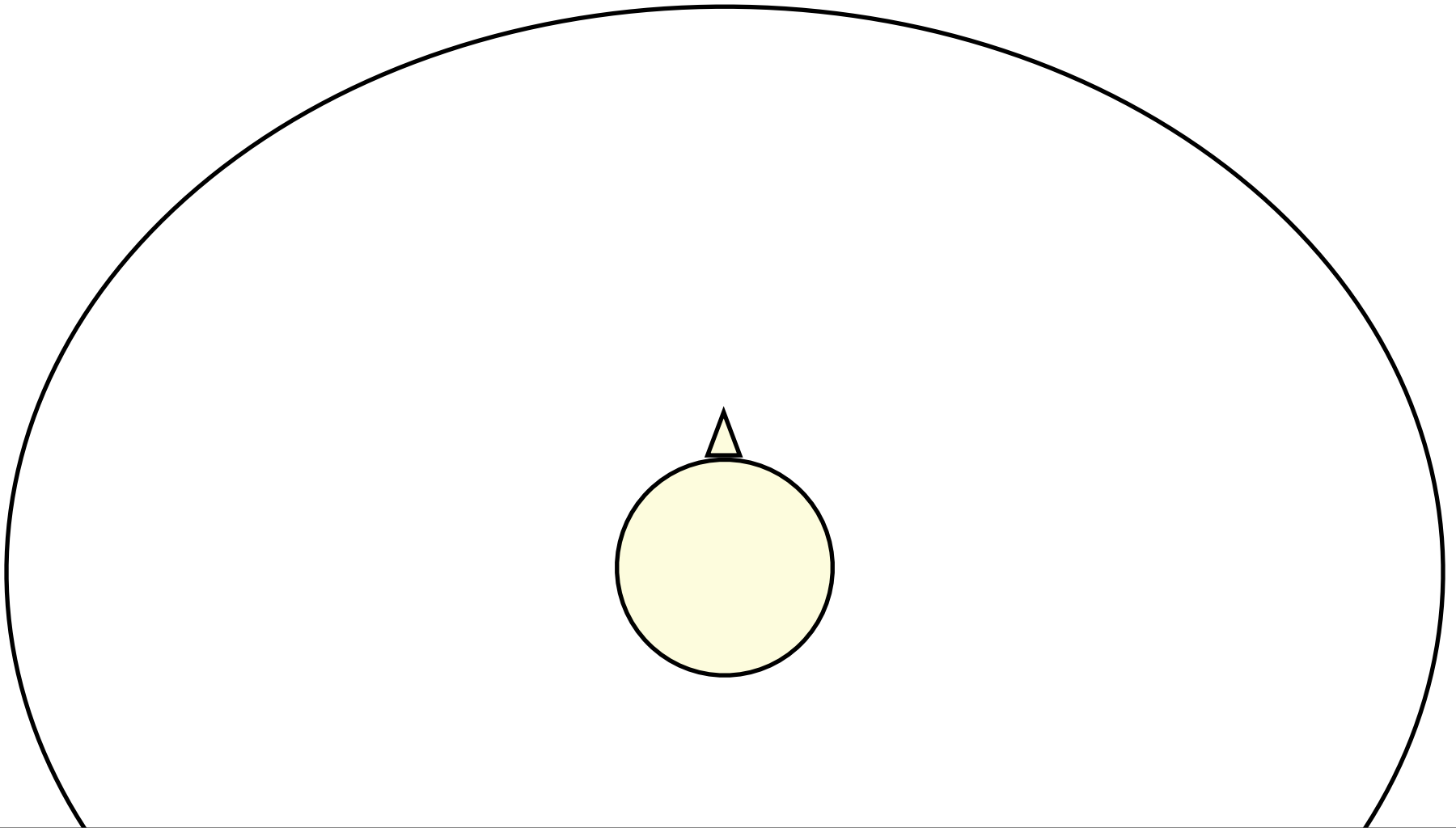
SPROG INSTRUMENTET

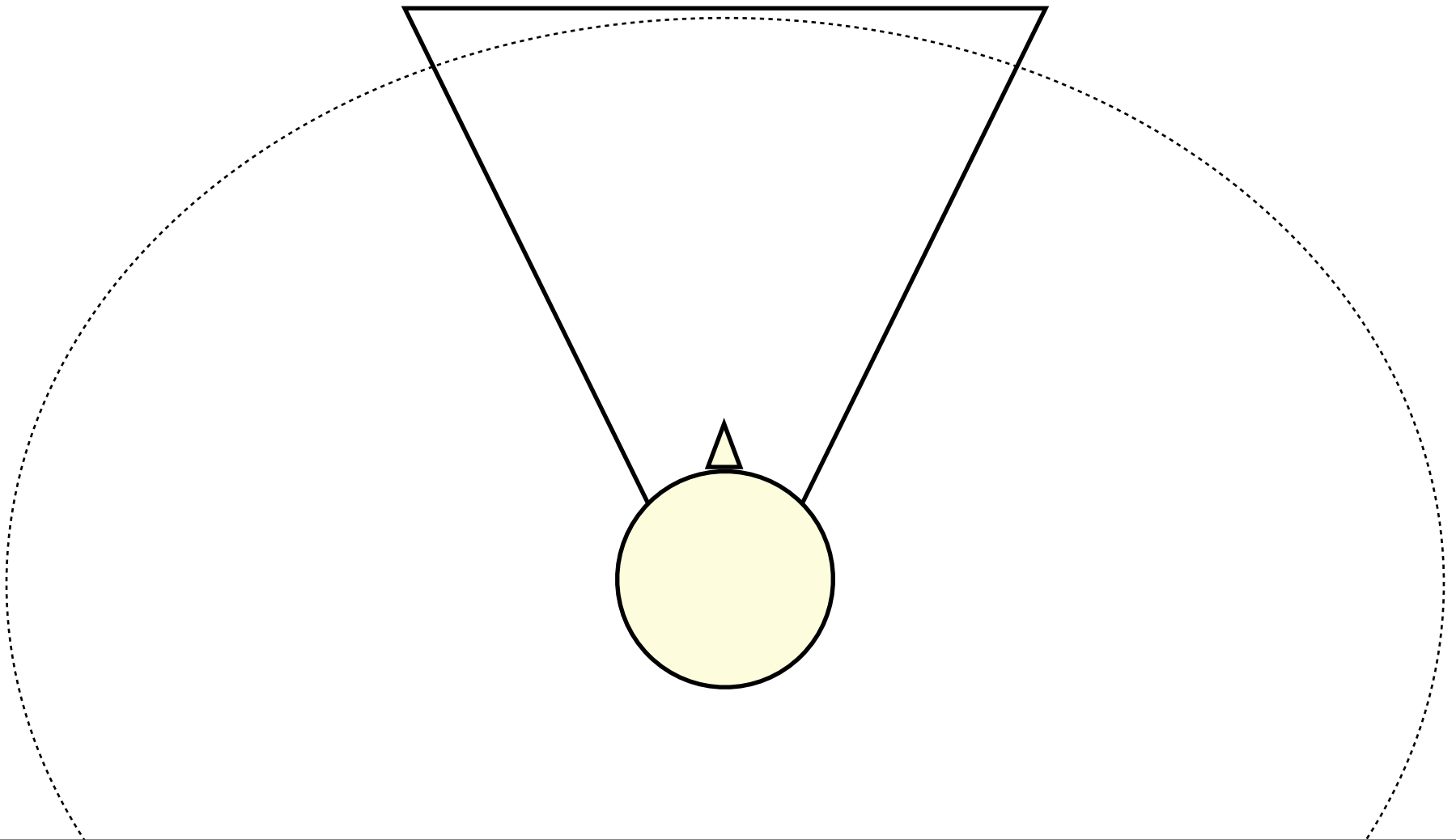
Hvad du kan uden at vide det

Opmærksomhedsfelt for den et- til treårige

Opmærksomhedsfelt for den voksne

Psykologiske betingelser

Mennesket er et socialt væsen, der lever hele sit liv sammen med andre. Selv når det er alene, vil andre være mentalt tilstede i den ensommes sind. Fra fødslen er barnet fokuseret på socialitet – på intersubjektivitet.

Daniel Stern - det nuværende øjeblik I

Et kort øjeblik (et måske to sekunder) hvor to subjekter mødes i en intersubjektiv gensidig indtrængen, der får begge til at opleve: 'Jeg ved, at du ved, at jeg ved', eller 'Jeg føler, at du føler, at jeg føler'.

Michael Tomasello

Fælles opmærksomhed

Fælles opmærksomhed er den helt afgørende intersubjektive ramme eller zone for barnets første konstruktion af sprog. Sproget er ifølge Tomasello (2003), ganske enkelt afhængigt af barnets evne til at kunne etablere fælles opmærksomhed.

EMOTIONEL INTENTIONEL PERCEPTION

Emotionelt baseret intentionel perception: **Ansigtssudtryk [mimik], øjne og stemmer afslører emotioner** og dermed intentioner og opmærksomhed, og er derfor nøgleelementer i sociale interaktioner.

54:36 / 58

Danmarks Pædagogiske Universitetsskole - Institut for Didaktik -Aarhus Universitet

Tilknytning og socialitet

Motoren og det lille barns 'private' interesser er sociale; det er tilknytningstrangen der trækker barnet ind i fællesskabet, et spørgsmål om overlevelse – og sprogliggørelse af tænkning er en væsentlig kompetence for at kunne klare denne øvelse.

To forskellige pædagogiske miljøer

»En postmoderne

»En posthumanistisk

Én praksisform - formiddagsaktivitet i en vuggestue der abonnerer på den postmoderne tradition, barnets frie udfoldelse mv.
Hvad betyder denne tilgang for Frode?

En anden praksisform: Formiddagsaktivitet i en vuggestue der erkender behovet for organisering og pædagogisk målrettet indhold:

Eftermiddagsfrugt i én praksisform hvor barnet er pacificeret, omsorgen har karakter af pleje. Høje borde.

Eftermiddagsfrugt i en anden praksisform, hvor barnet er aktiv deltager. Omsorgen udfordrer barnet. Lave borde.

Leg i én praksisform:

Børnene der leger ved siden af hinanden, i territorier:

Leg i en anden praksisform:
Børnene leger sammen, rolleleg.
Børn der kender ordet “kø” - det kompetente barn:

En praksisform

En anden praksisform

21 minutters interaktion
i timen (op til 26) mellem
barn og voksen

3 minutters interaktion i
timen (op til 5) mellem
barn og voksen

En praksisform

En anden praksisform

Under 20% af dialogen
fra pæd. er lukkede
spørgsmål

Over 90% af dialogen fra
pæd. er lukkede
spørgsmål

En praksisform

En anden praksisform

Pædagogerne er hele tiden opmærksomme på det *enkelte barn*, og prioriterer det forbavsende konsekvent, næsten betingelsesløst. Det gør pædagogikken **offensiv**, pædagogerne er på forkant

Pædagogerne er opmærksomme *på gruppen*. Det gør pædagogikken **defensiv**, pædagogerne bliver sociale brandslukkere der venter på at der sker noget de skal håndtere i børnegruppen.

En praksisform

En anden praksisform

Der er en tydelig struktur, både i aktivitet, tid og rum. Alle ved hvad de skal og med hvem, når de møder ind.

Der er ikke en tydelig struktur, hverken i aktivitet, tid eller rum. Dagens aktiviteter, aftales når alle er kommet og man ved hvilke pædagoger der har meldt sig syge.

En praksisform

Ingen stueopdeling, men opdelt i aldre, med få voksne der følger børnene gennem hele vuggestuelivet. De yngste børn er i den bageste stue, de ældste i den der vender ud mod fællesarealerne, tæt på børnehaven. 6 til 8 børn i hver aldersgruppe. Det giver bedre mulighed for ramme og rolle lege.

En anden praksisform

Traditionelt opdelt i stuer, med 12 børn på hver stue i blandet aldre. Det giver bedre mulighed for at overvåge børnene, men ringere mulighed for individuel intervention.

En praksisform

En anden praksisform

Lederen er tydelig,
konfronterende, visionær
og vedholdende.

Lederen er utydelig,
pædagogernes gode ven
og opgivende.